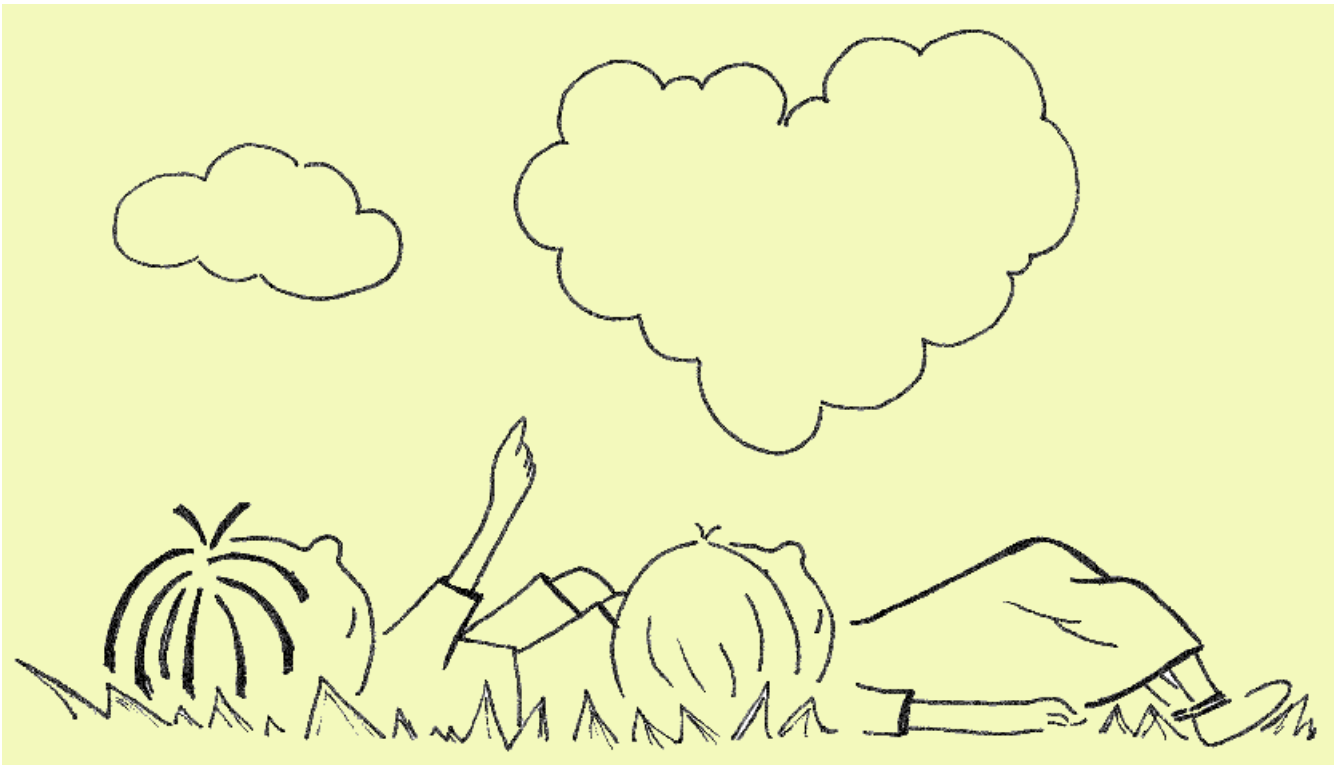

ÄÄNEKOSKEN KAUPUNGIN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

SISÄLLYSLUETTELO

1. ALKUSANAT	3
2. ÄÄNEKOSKEN KAUPUNGIN ALLE KOULUIKÄISTEN LASTEN PERHEIDEN PALVELUT	4
3. ÄÄNEKOSKELAINEN VARHAISKASVATUS	5
3.1 ARVOT JA TOIMINTA-AJATUS	6
3.2 VARHAISKASVATUSTOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT	8
4. YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA	9
4.1 KASVATUSKUMPPANUUS	9
4.2 VERKOSTOYHTEISTYÖ	11
4.3 VARHAISKASVATUKSEN, ESIOPETUKSEN JA PERUSOPETUKSEN JATKUMO	13
5. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
5.1 HYVINVOIVA LAPSI	15
5.2 KASVATTAJA VARHAISKASVATUKSESSA	15
5.3 KASVATUSYMPÄRISTÖ	16
5.4 KIELEN MERKITYS VARHAISKASVATUKSESSA	17
5.5. LAPSELLE OMINAINEN TAPA TOIMIA	17
5.6. SISÄLLÖLLISET ORIENTAATIOIT	22
6. ERITYINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA	25
7. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISET LAPSET VARHAISKASVATUKSESSA	27
8. VARHAISKASVATUKSEN SISÄLLÖLLINEN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN	28
8.1 YKSIKÖN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA	29
8.2 LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA	29
9. SEURANTA	30

1. ALKUSANAT

Edessäsi on Äänekosken varhaiskasvatussuunnitelma, ÄäneVasu. Vasu:n työstäminen alkoi syksyllä 2008 varhaiskasvattajien arvokeskustelulla ja jatkui maaliskuussa 2009 täysipainoisesti yhteisellä koulutuspäivällä, johon osallistui Äänekosken päivähoito-, neuvola- ja terapiapalvelujen sekä perheneuvolan henkilökunta. Suunnittelutyötä koordinoi ohjausryhmä, johon kuului perhepalvelujohtaja ja osa päivähoiton esimiehistä. Myöhemmin ryhmä laajeni niin, että kaikki päivähoiton esimiehet osallistuivat suunnitelman laatimiseen. Eri aihepiirejä valmistelemaan perustettiin työryhmiä, jotka kokoontuivat keskittyen omaan osa-alueeseensa. Ääne-Vasu on ollut luettavana eri päivähoitoyksiköissä ja siihen on voinut antaa korjaus ja muutosehdotuksia prosessin edetessä.

Ääne-Vasu on luettavissa Äänekosken kunnan verkkosivuilla ennen kun se menee perusturvalautakuntaan hyväksyttäväksi kesäkuussa 2010. Ohjausryhmä toivoo, että suunnitelma olisi aktiivisesti luettavana ja keskustelun virittäjänä Äänekosken varhaiskasvatuksen piirissä olevien joukossa; ensisijaisesti huoltajilla ja varhaiskasvattajilla.

Ääne-Vasu on varhaiskasvatuksen asiakirja, joka pohjautuu valtakunnalliseen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -julkaisuun (2005). Vasu:n keskeisenä tavoitteena on ylläpitää ja kehittää laadukasta varhaiskasvatusta, jonka todentumiseen sitoutuu koko päivähoiton henkilökunta ja laaja yhteistyöverkosto lasten ja perheiden palveluissa. Lisäksi kutsumme yhteistyöhön kaikki lasten kanssa työskentelevät toimijat. Olennaisena lähtökohtana on lapsen hyvinvoinnin turvaaminen.

Seuraava laadunhallintaan liittyvä prosessi Äänekosken päivähoitossa on yksikkökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatiminen. Yksikkövasun laatimiseen osallistuu koko henkilökunta ja myös vanhemmille tulee laajempi mahdollisuus vaikuttaa suunnitelman sisältöön. Lapsikohtainen vasu-lomake on myös valmisteilla.

Varhaiskasvatuksen laatu toteutuu vuorovaikutuksessa, joten toivomme Ääne-Vasumme herättävän runsaasti keskustelua ja pohdintoja!

Lämpimät kiitokset kaikille Ääne-Vasun laatimiseen osallistuneille!

Äänekoskella, 24.5.2010

Ääne-Vasun ohjausryhmän puolesta,
Perhepalvelujohtaja, Pirjo Heinonen

2. ÄÄNEKOSKEN KAUPUNGIN ALLE KOULUIKÄISTEN LASTEN PERHEIDEN PALVELUT

Päivähoito ja esiopetus

Äänekoskella kunnallista päivähoitoa tarjotaan päiväkodeissa ja perhepäivähoitokodeissa Konginkankaan, Sumiaisten, Suolahden ja Äänekosken taajamissa. Perhepäivähoitoa järjestetään hoitajan omassa kodissa sekä ryhmäperhepäiväkodeissa. Kerhotoimintaa tarjotaan 3-5-vuotiaille lapsille Äänekosken keskustassa. Esiopetusta annetaan kaikissa päiväkodeissa sekä erillisissä esiopetusryhmissä niille lapsille, joilla ei ole kokopäivähoidon tarvetta.

Neuvola- ja terapiapalvelut

Äitiys- ja lastenneuvolat palvelevat lasta odottavia ja alle kouluikäisten lasten perheitä. Lastenneuvolassa seurataan lapsen kehitystä ja terveydentilaa vauvasta kouluikään ja tuetaan perheitä vanhemmuuteen ja kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. Säännöllisissä määräaikaistarkastuksissa huolehditaan myös rokotusohjelman mukaisten rokotusten antamisesta.

Puheterapian keskeinen kohderyhmä on alle kouluikäiset lapset, joilla on puheen tai kielen oppimiseen liittyviä pulmia.

Toimintaterapian kohderyhmänä alle kouluikäisistä lapsista ovat he, joilla on motoriikan, hahmotuksen, aistitoimintojen, oman toiminnan ohjauksen tai keskittymisen pulmia.

Perheneuvola

Perheneuvola auttaa ja tukee perheitä sekä perheiden kanssa työskenteleviä lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvissä kysymyksissä että erilaisissa perheenjäsenten vuorovaikutukseen liittyvissä ongelmatilanteissa.

Yksiköiden yhteystiedot löydät osoitteesta: www.aanekoski.fi

VARHAISKASVATUS

”Että ne hoitaa niitä niin,
että ne antaa ruokaa ja rakkautta
ja auttaa jos on vaikeeta.”
(Milja, 6v)

3. ÄÄNEKOSKELAINEN VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on hyvinvoiva lapsi. Ensisijainen kasvatusoikeus ja kasvatusvastuu on vanhemmilla. Tarvitaan kuitenkin vanhempien ja varhaiskasvattajien

kiinteää yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaisi lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden.

Varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatuksen keskeinen voimavara on ammattitaitoinen henkilöstö. Suunnitelmallisella ja tavoitteellisella toiminnalla edistetään lapsen myönteistä minäkäsitystä, kasvua, kehitystä ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa lapsen leikillä on keskeinen merkitys.

3.1 Arvot ja toiminta-ajatus

Äänekosken varhaiskasvatustoiminta perustuu arvoihin, joita ovat:

TURVALLISUUS

- Psyykinen turvallisuus (hyväksytyksi tuleminen, itsetunnon kehittyminen)
- Rajat ja rakkaus
- Pysyvät ihmissuhteet (lapset ja henkilöstö)
- Lämmin ja myönteinen kasvuilmapiiri (empaattisuus, herkkyys ja kiireettömyys)
- Fyysinen turvallisuus (turvallinen, terveellinen ja innostava leikki- ja kasvu ympäristö)
- Luottamuksellisuus (lapsen ja kasvattajan sekä kasvattajan ja vanhempien välillä)

OIKEUDENMUKAISUUS JA TASA-ARVO

- Myönteisyys ja kannustavuus
- Lapsen oikeus omaan kulttuuriin
- Lapsen yksilöllisyyden kunnioittaminen (esim. erityisen tuen tarpeeseen vastaaminen)
- Lapsen kuuleminen ja oikeus tulla ymmärretyksi ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti (lapsilähtöisyys)
- Vanhempien kuuleminen (perhelähtöisyys)
- Lapsuuden kunnioittaminen
- Suvaitsevaisuus, erilaisuuden hyväksyminen

YHTEISÖLLISYYS

- Vastuu omasta toiminnasta sekä omiin taitoihin luottaminen
- Yhdessä toimimisen taidot ja vuorovaikutustaidot
- Toisten huomioiminen ja hyvät tavat
- Yhdessä toimimisen voima ja ilo
- Rehellisyys, avoimuus

KESTÄVÄ KEHITYS

- Luonnon kunnioittaminen
- Ympäristöstä huolehtiminen
- Kierrätys
- Kriittinen kuluttaminen
- Yhteisen omaisuuden kunnioittaminen

HYVINVOIVA LAPSI

**"Sillä on hyvä olla, ei oo mikään huonosti."
(Matias, 7v)**

ÄÄNEKOSKELAINEN PERHEPALVELU ON LAADUKASTA, AMMATTITAITOISTA PALVELUA. TOIMINNAN TAVOITTEENA ON KASVATTA A HYVINVOIVIA, SOSIAALISIA, HYVÄN ITSETUNNON OMAAVIA JA YMPÄRISTÖÄ KUNNIOITTAVIA LAPSIA YHDESSÄ LASTEN VANHEMPIEN JA MUIDEN YHTEISTYÖTAHOJEN KANSSA.

Toiminta-ajatuksen toteutumista edistämme luomalla turvallisen, oikeudenmukaisen ja leikkimistä suosivan ympäristön noudattamalla yhteisöllisyyden ja kestävän kehityksen periaatteita.

3.2 Varhaiskasvatustoiminnan päämäärät

Äänekosken varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana on kokonaisvaltainen näkemys lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Se perustuu laajaan tietoon ja tutkimukseen sekä varhaiskasvatuksen menetelmien tuntemiseen. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää painottaa lapsuuden itseisarvoista luonnetta, vaalia lapsuutta ja ohjata lasta ihmisenä kasvamisessa. Kasvattajien tehtävänä on huolehtia, että seuraavat koko elämää koskevat ihmisenä kasvamisen kolme kasvatuspäämäärää viitoittavat toimintaa tasapainoisesti ja riittävän syvällisesti:

Henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen

Lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan ja hän saa toimia ja kehittyä omana ainutlaatuisena persoonallisuutena.

Toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen

Lasta kannustetaan suhtautumaan myönteisesti itseensä, toisiin ihmisiin, erilaisiin kulttuureihin ja ympäristöihin. Hän oppii ottamaan muita huomioon ja välittämään toisista.

Itsenäisyyden asteittainen lisääminen

Lapsi saa taitojensa ja kykyjensä mukaisesti oppia huolehtimaan itsestään ja läheisistään sekä tehdä itseään koskevia päätöksiä ja valintoja. Lapsi saa iloita oppimisestaan ja luottaa omiin taitoihinsa. Hän saa oppia omatoimisuutta niin, että tarpeellinen huolenpito ja turva ovat kuitenkin koko ajan lähellä.

4. YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

4.1 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen parhaaksi. Kasvatuskumppanuus perustuu molemminpuoliseen luottamukseen, arvostukseen ja avoimeen kanssakäymiseen. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät lapselle kahden tärkeän tahon, vanhempien ja henkilöstön tiedot ja kokemukset. Päivähoidon henkilöstön tulee kunnioittaa sitä, että vanhemmat ovat lapsensa ensisijaisia kasvattajia. Henkilöstöllä on vastuu sisällyttää perhekohtaisesti kasvatuskumppanuus luontevaksi osaksi lapsen varhaiskasvatusta. Kasvatuskumppanuuteen kuuluvat lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen, päivittäiset keskustelut, kasvatuskeskustelut, erilaiset yhteiset tapahtumat ja vanhempainillat.

Erään vanhemman ajatuksia kasvatuskumppanuudesta:

“Vanhemmilla on siis vastuu lapsen kasvatuksesta ja sitä työtä sitten päivähoito ja muut instanssit tukevat parhaan kykynsä mukaan. Toiset perheet tarvitsevat luonnollisesti tukea enemmän kuin toiset. Kasvatuskumppanuus on päivähoidolle kuitenkin iso haaste ja siinä onnistuminen merkittävä päämäärä. Se vaatii sitoutunutta, ammattitaitoista henkilöstöä, jotta etenkin niitä perheitä, jotka tukea ja ohjausta enemmän kaipaavat, osataan tukea ja ohjata oikeaan suuntaan. Päivähoidon tehtävä ei missään nimessä ole yksin kantaa vastuuta lapsen ja perheen selviämisestä, mutta on oltava eväät ja motivaatio ohjata eteenpäin. Kasvatuskumppanuuteen liittyy molemminpuolinen rehellisyys, avoimuus ja luottamus. Perhe ei voi vaatia päivähoidolta tukea ja tuloksia, jos ei itse ole rehellinen ja kerro esimerkiksi perheen hankaluuksista, lapsen sairauksista tms. Pidän tärkeänä sitä, että myös negatiivisista asioista pystytään sanomaan kiertelemättä. Itselle on tärkeää myös aito kiinnostus minun lapseni asioista ja voinnista. Tärkeintä kasvatuskumppanuudessa ja sen toteuttamisessa on se, että päivähoito parhaan kykynsä mukaan tukee lapsen kasvattamista täysipäiseksi yhteiskunnan jäseneksi ja että lapsi kokee olonsa turvalliseksi, kun vanhemmat ovat töissä. Siihen riittää aito läsnäolo ja turvallisuus henkisellä ja fyysisellä tasolla, kaikki muu on extraa. Askartelut ym. aktiviteetit on kiva lisä, mutta ne eivät saa, eikä niiden tarvitse olla pääasia!

Aitoa välittämistä ja kumppanuutta on myös kyky sanoa ikävistä tai huomiota herättävistä asioista, koska päivähoidon henkilöstö näkee lasta suhteellisen paljon tämän valveillaolo ajasta ja toisaalta myös tekee varmasti tärkeitä ja huomionarvoisia havaintoja perheistä.”

KASVATUKUMPPANUUS

“Ne kasvattaa yhdessä toisia.”
(Enni, 7v)

4.2 Verkostoyhteistyö

Verkostoyhteistyön tavoitteena on ennaltaehkäistä lapsen kehityksessä mahdollisesti esiin tulevia pulmia. Verkostotyöskentely mahdollistaa eri kasvuoloista tai kehityksellisistä poikkeamista johtuvien erojen tasoittamisen ja puuttumisen ongelmiin mahdollisimman varhain. Yhteistyön tavoitteena on taata lapselle paras mahdollinen tuki. Laadukas varhaiskasvatus edellyttää verkostoyhteistyötä ja siihen tarvitaan vanhempien kirjallinen suostumus. Äänekoskella keskeisinä yhteistyötahoina ovat sosiaali-, opetus- ja terveystoimi.

Lastenneuvola, puhe-, toiminta-, fysioterapia- ja psykologipalvelut sekä perheneuvola ovat yleisimmät yhteistyökumppanit. Terapeutit käyvät tarpeen vaatiessa päivähoitoryhmissä. Käynnin tarkoituksena on havainnoida/kuntouttaa tuen tarpeessa

olevia lapsia sekä konsultoida ryhmän aikuisia. Perheneuvola tarjoaa apua sekä päivähoidon työntekijöille että perheille silloin kun lapsen kehityksessä ilmenee pulmia.

Opetustoimen kanssa tehtävän yhteistyön tarkoituksena on turvata oppimisen jatkumo varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja madalta kynnystä siirryttäessä esiopetuksesta perusopetukseen. Yleisimpänä yhteistyömuotona ovat esiopetusryhmien vierailut koululla sekä luokkien vierailut esiopetusryhmissä. Keväisin erityisopettajat käyvät keskustelemassa esiopettajien kanssa seuraavana syksynä kouluun siirtyvistä lapsista.

Sosiaalitoimessa pääasiallisia yhteistyökumppaneita ovat perhetyöntekijät ja lastensuojelun sosiaalityöntekijät. Heidän kanssaan yhteistyötä tehdään silloin, kun perheen omat voimavarat eivät riitä. Päivähoidolla on merkittävä rooli lastensuojelun avohuollon tukimuotona.

Lasten kuntoutustyöryhmä toimii konsultoivana tahona lasten kehityksen ja oppimisen vaikeuksissa. Ryhmä suunnittelee tutkimuksia ja kokoaa yhteen jo tehtyjä selvityksiä sekä suosittelee tukitoimia. Työryhmän toiminnan tavoitteena on saada erityislasten asioita aikaisempaa nopeammin eteenpäin.

Kulttuuritoimi järjestää erilaisia konsertteja, näyttelyitä ja teatteriesityksiä, joihin päivähoidolla on mahdollisuus osallistua. Kirjastoauto käy viikoittain päiväkodeissa ja päiväkotiryhmät voivat halutessaan vieraila kirjastossa. Liikuntatoimi järjestää esikoululaisille uimakoulun. Päivähoito voi käyttää liikuntapaikkoja tarpeen mukaan sisä- ja ulkoliikuntaan.

Vanhempien ajatuksia verkostoyhteistyöstä:

"Mielestäni on kaikkien etu, että esim. lapsen käyttäytymisen ongelmia pohditaan yhdessä pitämällä moniammatillisia palaverieita ja sillä tavoin yhdistetään voimat ja eri alojen asiantuntemus."

"Päiväkodin, neuvolan ja keskussairaalan välillä tiedonsiirto on toiminut hyvin. Sähköiset tai paperiset lausunnot kulkevat näiden tahojen välillä luontevasti. Erityisen ilahduttavaa on se, että neuvolan väki käy myös henkilökohtaisesti päiväkodilla keskustelemassa lasten asioista."

"Neuvolan ja Keskussairaalan kanssa yhteistyö on ollut sujuvaa, asiantuntevaa ja perheen tilannetta ymmärtävää/tukevaa. Vastaanottokäynneillä on ollut joustoa lapsen erityistarpeiden mukaan. Sinne on ollut helppo mennä sellaisenkin lapsen kanssa, joka ei käyttydy oletusten mukaan. Olen pitänyt tärkeänä sitä, että kaikkiin kysymyksiin on vastattu ja että tunnelma on ollut kiireetön ja aidosti lapsesta kiinnostunut."

"Verkostoyhteistyö toiminut hyvin ja on kiva kuulla päivittäiset tapahtumat, olivat ne hyviä tai huonoja. Hieno asia on että terapiat toteutuvat päiväkodissa lapsen hoitoaikaan."

4.3 Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen jatkumo

Varhaiskasvatus liittyy tiiviisti sekä esi- että alkuopetukseen. Näiden tahojen välinen yhteistyö on tärkeää, jotta lapsen oppimisesta ja kehityksestä muodostuisi jatkumo.

Varhaiskasvatussuunnitelma nivoutuu kiinteästi esiopetuksen opetussuunnitelmaan, joka toimii siltana alkuopetuksen opetussuunnitelmaan. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen väliseen jatkuvuuteen ja kehityksen seurantaan lapsen yksilötasolla pyritään lapsen varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelman avulla. Suunnitelma laaditaan jokaiselle varhaiskasvatuksen piirissä olevalle lapselle yhteistyössä huoltajien ja henkilöstön kanssa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma, mahdollinen kasvunkansio ja muut tarvittavat dokumentit siirtyvät lapsen mukana päivähoitopaikasta toiseen. Näin tuntemus lapsesta välittyy uuteen kasvuympäristöön.

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta kouluun aloitetaan pehmeästi jo esiopetusvuoden aikana esim. kummiluokkatoiminnan tukemana. Lapsella on myös mahdollisuus tutustua oppilastovereihin ja opettajaan koulun tutustumispäivänä. Keväisin perusopetuksen erityisopettajat kiertävät päiväkodeissa keskustelemassa koulutulokkaista.

VARHAISKASVATUS

**"Että se kasvaa tosi hitaasti."
(Enni, 7v)**

5. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Hyvinvoiva lapsi

Hyvinvoivalla lapsella on hyvät kasvun, kehittymisen ja oppimisen edellytykset kiireettömässä ja turvallisessa ympäristössä, jossa on mahdollista leikkiä, oppia, liikkua, tutkia ja ilmaista itseään. Lapsi saa riittävästi terveellistä ravintoa, lepoa, ulkoilua, leikkiä ja liikuntaa.

Lapsi tarvitsee johdonmukaista kasvatusta ja mahdollisimman pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet. Lapsen tulee olla arvostettu yksilönä, omana itsenään ja kokea olevansa tervetullut ryhmään. Lapsi kohdataan yksilöllisten tarpeiden, persoonallisuuden ja perhekulttuurinsa mukaisesti ja hän kokee olevansa tasa-arvoinen. Arvostuksen, onnistumisen kokemusten ja aikuisten aidon palautteen pohjalta lapsi pystyy rakentamaan myönteistä minäkäsitystä.

5.2 Kasvattaja varhaiskasvatuksessa

Kasvattajan työssä on tärkeää tiedostaa oma kasvattajuus ja sen taustalla olevat arvot ja eettiset periaatteet. Oman työn pohtiminen ja arviointi auttaa kasvattajaa syventämään ammatillista osaamistaan. Kasvattajat ylläpitävät ja kehittävät ammatillista osaamistaan ja tiedostavat varhaiskasvatuksen muuttuvat tarpeet ja haasteet. Kasvattajayhteisö dokumentoi, arvioi ja pyrkii jatkuvasti kehittämään toimintaansa.

Kasvattajan toimintaa ohjaa näkemys hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Kasvattaja tiedostaa perushoitotilanteiden pedagogisen

merkityksen. Toiminnassa huomioidaan lapsen yksilölliset sekä koko lapsiryhmän tarpeet ja kiinnostuksen kohteet.

Kasvattaja kannustaa ja rohkaisee lasta, tarjoaa kokemuksia ja elämyksiä lasta arvostavassa ilmapiirissä. Kasvattajan tehtävänä on suunnitella toimintaa ja rakentaa ympäristö, jossa mahdollistuu lapselle ominaiset tavat toimia: leikkiminen, liikkuminen ja tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen.

Kasvattaja toimii yhteistyössä vanhempien kanssa heidän mielipiteitään ja kokemuksiaan kunnioittaen sekä vanhemmuutta tukien.

KASVATUKUMPPANUUS

”Jotain sellaista, että seikkailee jonkun kans.”
(Eemil, 7v)

5.3 Kasvatusympäristö

Varhaiskasvatusympäristöön kuuluvat rakennetut tilat, lähiympäristö sekä toiminnallisesti eri tilanteisiin liittyvät psyykkiset ja sosiaaliset ympäristöt sekä materiaalit ja välineistö.

Hyvin rakennettu, viihtyisä ja turvallinen ympäristö kannustaa lasta leikkimään, oppimaan sekä toimimaan luovasti.

Psyykinen ja sosiaalinen varhaiskasvatusympäristö on ilmapiiriltään turvallinen ja lasta yksilönä kunnioittava. Hyvä ympäristö mahdollistaa lasten keskinäisen vuorovaikutuksen ja kaveruussuhteiden syntymisen. Pysyvät aikuissuhteet ja ryhmän hyvä yhteishenki rohkaisevat lasta toimimaan ja ilmaisemaan itseään.

5.4 Kielen merkitys varhaiskasvatuksessa

Pieni lapsi on kiinnostunut ympäristöstään ja rakentaa kuvaa ympäröivästä maailmasta ja paikastaan siinä. Tässä prosessissa kielen merkitys on keskeinen. Kieli on väline kaikkeen ajatteluun, leikkiin ja vuorovaikutukseen. Lapsi saa aikuiselta oikean puhe- ja vuorovaikutusmallin. Lapsi tarvitsee lähelleen kasvattajan, joka tuntee lapsen yksilöllisen tavan kommunikoida ja rohkaisee lasta vuorovaikutukseen. Lapsi saa ilmaista itseään kehityksensä ja ikätasonsa mukaisesti. Kielen hallintaan liittyvät valmiudet ovat perustana oppimisvalmiuksille.

Leikin merkitys kielen oppimisessa korostuu lapsen kasvaessa. Leikissä lapsi käyttää kieltä spontaanisti, kokeilee ja rakentaa maailmankuvaansa vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa. Leikin lisäksi lapsen kielellistä kehitystä tukevat mm. sadut, lorut, keskustelut ja laulut. Lapsen itsensä tuottamat riimit, tarinat ja sadut kasvattavat luottamusta omiin kykyihin ja itsensä ilmaisemiseen rohkaisevassa kasvu-ympäristössä.

5.5. Lapselle ominainen tapa toimia

Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Lapsi oppii tutkimalla, kokeilemalla ja toistamalla käyttäen kaikkia aistejaan. Toimiessaan itselleen mielekkäällä tavalla lapsi

ilmentää ajatteluaan ja tunteitaan. Kasvattaja havainnoi lasten toimintaa ja ottaa huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa lapselle ominaiset tavat toimia.

LEIKKIMINEN

Lapset leikkivät leikkimisen itsensä vuoksi. Leikki on välttämätöntä lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Se luo pohjan elinikäiselle oppimiselle sekä omaan itseensä ja ympäröivään maailmaan tutustumiselle. Leikissä lapsi jäljittelee ja luo uutta.

LEIKKI

- ❖ tuottaa lapselle iloa
- ❖ auttaa lasta käsittelemään tunteita ja kokemuksia
- ❖ vahvistaa itsetuntoa
- ❖ tukee kielen kehittymistä
- ❖ kehittää vuorovaikutustaitoja
- ❖ lisää empatiakykyä

KASVATTAJA LEIKIN TUKIJANA

- ❖ tiedostaa leikin merkityksen lapsen kehitykselle ja oppimiselle
- ❖ ymmärtää leikin eri kehitysvaiheet, eri-ikäisten lasten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet sekä vertaisryhmien merkityksen
- ❖ havainnoi ja tukee leikkiä huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet
- ❖ rikastuttaa lasten leikkejä tarvittaessa mielikuvin, välinein tai heittäytymällä itse leikkiin mukaan
- ❖ huolehtii, että leikille on riittävästi aikaa ja jatkuvuutta
- ❖ muokkaa leikkiympäristöä lasten kiinnostuksen ja toiminnan tarpeen mukaan

LIKKUMINEN

Päivittäinen liikkuminen on lapsen hyvinvoinnin ja terveen kasvun perusta. Liikkuessaan lapsi ajattelee, kokee iloa, ilmaisee tunteitaan ja oppii uutta. Liikkuminen on lapselle luonnollinen tapa tutustua itseensä, toisiin ihmisiin ja ympäristöönsä.

LIKUNTA

- ❖ kehittää lapsen tietoisuutta omasta kehostaan ja sen hallinnasta
- ❖ luo pohjaa terveelle itsetunnolle
- ❖ tukee myönteisen asenteen kehittymistä liikuntaa ja liikkumista kohtaan
- ❖ edesauttaa sosiaalisten taitojen kehittymistä
- ❖ tuo lapselle elämyksiä, iloa ja mahdollisuuksia itseilmaisuun

KASVATTAJA LIKUNNAN TUKIJANA

- ❖ antaa lapsille mahdollisuuden päivittäiseen liikkumiseen ja ulkoiluun
- ❖ innostaa ja motivoi lapsia monipuoliseen liikkumiseen
- ❖ luo lapsille liikuntaan houkuttelevan ja turvallisen ympäristön
- ❖ huolehtii, että välineet ja materiaalit ovat lasten saatavilla ja sopivia ikä- ja kehitystasolle
- ❖ havainnoi ja tukee lapsen motorista kehittymistä
- ❖ hyödyntää ympäröivää luontoa ja alueen liikuntapaikkoja

HYVINVOIVA LAPSI

"Että se voi hyvin, eikä tuu mitään
kuuria tai tautia."
(Minttu, 6v)

TAITEELLINEN KOKEMINEN JA ILMAISEMINEN

Taiteelliseen kasvuympäristöön tulee kuulua kokemuksia musiikista, kuvataiteesta, tanssista, draamasta, kädentaidoista ja kirjallisuudesta. Monipuoliset taiteelliset kokemukset tarjoavat lapselle oppimisen iloa, elämyksiä ja mahdollisuuden ilmaista tunteitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

TAIDEKASVATUS

- ❖ antaa lapselle mahdollisuuden kokea mielikuvitusmaailmaa
- ❖ tarjoaa elämyksiä ja lumoa
- ❖ herättää aisteja ja antaa mahdollisuuden käsitellä tunteita
- ❖ virittää lapsen toiminnallisuutta

KASVATTAJA TAIDEKASVATUKSEN TUKIJANA

- ❖ mahdollistaa lapsen taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen
- ❖ antaa tilaa, aikaa ja rauhaa lapsen mielikuvitukselle ja luovuudelle
- ❖ tarjoaa kokemuksia erilaisista välineistä ja huolehtii, että ne ovat lasten saatavilla
- ❖ dokumentoi lasten taiteellista toimintaa ja järjestää tilaisuuksia taiteellisten tuotosten esittämiseen

TUTKIMINEN

Luontainen uteliaisuus on lapselle synnynnäistä. Tutkiessaan ympäristöään lapsi kokee kuuluvansa ympäröivään maailmaan ja yhteisöön. Tutkimisen innoittajina toimivat lapsen oma kokemusmaailma sekä vuorovaikutus muiden lasten ja aikuisten sekä lähiympäristön kanssa.

LAPSUUDEN KUNNIOITTAMINEN

**"Jos vaikka lapsi tekee jonkun jutun oikein ja sitä kehuaan."
(Jonna, 7v)**

TUTKIESSAAN LAPSI

- ❖ ihmettelee, kyselee ja pohtii
- ❖ yrittää ja erehtyy
- ❖ oppii, oivaltaa ja iloitsee
- ❖ kokee toimintansa merkitykselliseksi ja arvokkaaksi

KASVATTAJA TUTKIVAN TOIMINNAN TUKIJANA

- ❖ luo tutkimiselle innostavan, avoimen ja kannustavan ilmapiirin
- ❖ mahdollistaa monipuolisia, lasten omaa mielenkiintoa ylläpitäviä kokemuksia
- ❖ antaa aikaa tutkimiselle ja ihmettelylle
- ❖ kannustaa kokeilemaan ja etsimään selityksiä ilmiöihin
- ❖ rohkaisee lapsen omaa ajattelua, ongelmanratkaisua ja mielikuvitusta
- ❖ muokkaa ympäristöä tutkivaa toimintaa tukevaksi

5.6. Sisällölliset orientaatiot

Orientaatio käsitteellä korostetaan sitä, että tarkoituksena ei ole oppiaineiden sisältöjen opiskelu, vaan sellaisten välineiden ja valmiuksien tarjoaminen, joiden avulla lapsi pystyy ymmärtämään ja kokemaan ympäröivän maailman monimuotoisia ilmiöitä oman kehitystasonsa mukaisesti. Eri orientaatioiden aiheet, ilmiöt ja sisällöt liitetään lasten lähiympäristöön, arkeen ja konkreettisiin kokemuksiin niin, että lapset voivat tehdä asioista havaintoja ja muodostaa omia käsityksiään. Sisällöllisistä orientaatioista muodostuu jatkumo esiopetuksen keskeisiin sisältöalueisiin.

MATEMAATTISET ORIENTAATIOT

Matematiikka on tapa ajatella, hahmottaa ja jäsentää maailmaa. Perusajatuksena on lapsen oman kiinnostuksen ja ajattelun kehittäminen arkipäiväisissä

perushoitotilanteissa, leikeissä ja toiminnoissa. Tutkimalla, luokittelemalla, vertailemalla, pohtimalla ja kaikkia aisteja käyttämällä lapsi hankkii kokemuksia ja tekee havaintoja. Lasta kannustetaan tarkkailemaan, kertomaan ja perustelemaan omaa ajattelemistaan. Oppimista havainnollistetaan laulujen, leikkien, pelien, liikunnan sekä opetusmateriaalin avulla. Oppimisessa tärkeää on toiminnallisuus ja konkreettisuus.

LUONNONTIETEELLISET ORIENTAATIOT

Ympäristökasvatus perustuu myönteisten elämysten saamiseen ympäristöstä ja luonnosta. Tiedot ja taidot karttuvat konkreettisten havaintojen avulla arjessa eri vuodenaikoina. Retkillä lapselle annetaan mahdollisuus viettää kiireetöntä aikaa luonnossa, ihmetellä, kysellä, tutkia ja nauttia. Luonnon ilmiöiden kuvailu, vertailu, luokittelu ja tiedon järjestely eri tavoin auttavat lasta muodostamaan käsitteitä ja tekemään päätelmiä. Lapsi oppii ymmärtämään ja arvostamaan luonnonvaraista ja rakennettua ympäristöä sekä tuntemaan oman toimintansa vaikutukset lähiympäristöönsä. Hänet tutustutetaan kestävän kehityksen periaatteisiin ja hänelle selvitetään ihmisen ja luonnon välistä riippuvuussuhdetta.

HISTORIALLISTI-YHTEISKUNNALLINEN ORIENTAATIO

Kuka minä olen? Mistä minä tulen?

Lapset saavat tietoa perinteistä, menneistä ajoista ja tapahtumista mm. vanhemmilta, isovanhemmilta ja kasvattajilta. Lapsille rakentuu kuva menneisyydestä niistä kertovien esineiden ja dokumenttien avulla. Lapsille annetaan mahdollisuus tutustua lähiympäristön ja kotiseudun kohteisiin sekä nyky-yhteiskunnan toimintaan.

ESTEETTINEN ORIENTAATIO

Lapsi havaitsee, kuuntelee, tuntee, luo ja kuvittelee. Lapselle syntyy tuntemuksia, aistimuksia ja kokemuksia kauneudesta, harmoniasta, melodiasta, rytmistä, tyylistä, jännityksestä ja ilosta sekä niiden vastakohdista.

VUOROVAIKUTUS

**”Sanoo toiselle vaikka
että en mä jaksa.”
(Jonna, 7v)**

EETTINEN ORIENTAATIO

Lapsen tulee saada kokea, että hänestä välitetään, hänen tarpeistaan huolehditaan ja häntä arvostetaan. Lapsen jokapäiväinen elämä sisältää tilanteita ja tapahtumia, joita voidaan pohtia ja tarkastella oikean ja väärän, hyvän ja pahan, totuuden ja valheen näkökulmista. Itseluottamus ja itsensä arvostaminen luovat pohjan toisten arvostamiselle ja kunnioittamiselle. Oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon, kunnioituksen ja vapauden kysymyksiä voidaan käsitellä luontevasti päivittäisten tapahtumien yhteydessä lapsen kehitystason mukaisesti. Pelkoja, ahdistusta ja syyllisyyden tunteita käsitellään niin, että lapsi tuntee olonsa turvalliseksi.

USKONNOLLIS-KATSOMUKSELLINEN ORIENTAATIO

Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan perheiden uskonnollista tai elämäkatsomuksellista vakaumusta. Lähtökohtana on tasa-arvoinen, hyväksyvä ja kunnioittava suhtautuminen erilaisiin vakaumuksiin ja tapoihin sekä eri kulttuureihin ja etnisen taustan omaaviin ihmisiin. Lapselle tarjotaan mahdollisuus hiljentymiseen, ihmettelyyn, kyselemiseen ja pohdintaan.

6. ERITYINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA

Lapsen tuen tarpeen arvioinnin lähtökohtana varhaiskasvatuksessa on vanhempien ja kasvatushenkilöstön havaintojen yhteinen tarkastelu tai lapsen aiemmin todettu erityisen tuen tarve. Lapsi voi tarvita tukea fyysisen, tiedollisen, taidollisen, tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen osa-alueilla. Tuen tarve voi syntyä myös tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot vaarantuvat tai eivät turvaa hänen terveyttään tai kehitystään.

Erityinen tuki järjestetään tarvittaessa lapsen omassa päivähoito- tai esiopetuspaikassa. Lapsi toimii ryhmän jäsenenä muiden lasten kanssa ja hänen sosiaalisia vuorovaikutustaitojaan tuetaan. Tuen suunnittelussa on tärkeä huomioida lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet. Lapsen oppimisympäristöä muutetaan lapselle sopivaksi. Päivittäisessä toiminnassa toteutetaan suunnitelmallisesti varhaiskasvatuksen kuntouttavia työtapoja, joissa korostetaan mm. myönteistä vuorovaikutusta, ennakoitavuutta, säännöllistä päivärytmiä, pienryhmätoimintaa ja leikkiä.

Lapsen kokonaiskehityksen tukemiseen saatetaan tarvita erityispedagogista osaamista ja päätöksiä rakenteellisista tukitoimista. Niitä ovat esim. hoito- ja kasvatushenkilöstön ja lasten suhdeluvun muuttaminen, erityislastentarhanopettajan

sijoittaminen lapsiryhmiin, joissa on erityistä tukea tarvitsevia lapsia (tuettu kokopäivähoidonryhmä tai integroitu erityisryhmä).

VUOROVAIKUTUS

"Että pitää omalla vuorolla vaikuttaa toisia."
(Ella, 6v)

Erityistä tukea järjestetään Äänekosken kaupungissa seuraavin periaattein:

1. Tuki järjestetään normaalien palvelujen piirissä
 - erityistä tukea tarvitseva lapsi saa varhaiskasvatuspalvelut pääsääntöisesti omalla asuinalueellaan omien ikätovereidensa kanssa
 - kaikissa päivähoito- ja esiopetuspaikoissa on käytössä konsultoivien erityislastentarhanopettajien tuki
2. Tuetuissa ja integroiduissa ryhmissä
 - varhaiskasvatus järjestetään integroidussa tai tuetussa kokopäivähoitoryhmässä silloin, kun lapselle on siitä kehityksellisesti hyötyä
3. Perheiden osallisuus
 - kuntoutus toteutetaan yhteistyössä lapsen perheen kanssa.
 - huoltajat osallistuvat lapsen oppimissuunnitelman laadintaan, toteutukseen ja arviointiin.

4. Erityisen tuen tarpeiden huomioiminen moniammatillisesti
 - lapsen erityisen tuen tarve arvioidaan yksilöllisesti
 - tarvittavat tukitoimet järjestetään yhteistyössä terapeuttien, perheneuvolan, lastensuojelun, kuntoutustyöryhmän tai muiden asiantuntijatahojen kanssa.

7. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISET LAPSET VARHAISKASVATUKSESSA

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisilla lapsilla tarkoitetaan lapsia, jotka ovat muuttaneet Suomeen, sekä lapsia, jotka ovat syntyneet Suomessa, mutta heidän huoltajistaan joko molemmat tai toinen on vieraskielinen. Lisäksi suomalaiset kulttuuri- ja kielivähemmistöt kuten romanit ja viittomakieliset, kuuluvat tähän ryhmään.

Varhaiskasvatuksessa toteutetaan yleisiä varhaiskasvatuksen periaatteita lapsen tarpeet huomioiden. Yhdessä vanhempien kanssa laaditaan lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, johon sisällytetään lapsen äidinkielen ja kulttuurin tukeminen. Lasta ohjataan ja autetaan suomen kielen oppimiseen, omaksumiseen ja käyttämiseen. Lapsen sosiaalisia taitoja ja sopeutumista ryhmän tasa-arvoiseksi jäseneksi tuetaan. Tarvittaessa perhettä ohjataan eri yhteistyötahojen esim. neuvolan ja terapiapalveluiden piiriin.

Vastuu lapsen oman kielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja tukemisesta on vanhemmilla. Varhaiskasvatuksessa lapsen omaan kulttuuriin liittyviä asioita arvostetaan ja niillä rikastetaan ryhmän toimintaa. Lapsen vanhempia tai muita kulttuurin edustajia voidaan pyytää ryhmään kertomaan perheen kulttuurista ja siihen liittyvistä tavoista.

Vanhemmilla on oikeus saada tarvittaessa palvelua omalla äidinkielellään. Tulkkipalveluja käyttämällä tuetaan myös varhaiskasvatuksen ja vanhempien välistä

kasvatuskumppanuutta. Varhaiskasvatuksen piirissä olevan lapsen asioissa tukea (mm. maahanmuuttaja- ja romanilapsi varhaiskasvatuksessa materiaalikansiot) saa oman alueen konsultoivalta erityislastentarhanopettajalta.

8. VARHAISKASVATUKSEN SISÄLLÖLLINEN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Arviointi on kehittämisen edellytys. Sen tavoitteena on turvata varhaiskasvatuksen hyvä laatu eri toimijoiden näkökulmasta (lapset, vanhemmat, henkilöstö ja yhteistyötahot). Arvioinnin avulla määritetään miten eri tavoitteet on saavutettu ja nostetaan esiin kehittämistarpeita.

Arviointi tukee vanhempien ja henkilöstön yhteistyötä. Se toimii kasvattamisen ja kehittämisen työvälineenä. Sen tarkoitus on edistää lapsen hyvinvointia, oppimista ja kehitystä. Arvioinnin avulla varhaispedagogiikka saadaan vastaamaan lapsen tarpeita ja varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita. Sen tarkoituksena on myös arvioida kasvattajien ja kasvuympäristön vaikutusta.

Arviointi ja toiminnan kehittäminen edellyttää pitkän aikavälin hyvää suunnittelua ja koulutusta muotoutuakseen jatkuvaksi ja luonnolliseksi osaksi arkipäivän työtä. Henkilöstön ammattitaitoa ja palveluiden kokonaisuutta kehitetään vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin.

Henkilökunta kehittää myönteisiä asenteita ja toimintatapoja sekä pyrkii dialogiin lapsen kanssa. Lapsen kuuleminen lisää lapsen osallisuutta häntä itseään koskevissa asioissa. Tavoitteena on työstää jokaiselle lapselle oma kasvunkansio.

Varhaiskasvatuksen asiakaspalautetta kerätään laatukselyillä. Varhaiskasvatussyksiköt arvioivat omaa toimintaansa mm. lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman avulla sekä havainnointi- ja yhteistyölomakkeilla.

8.1 Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja Äänekosken varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suunnitelmaan kirjataan yksikön omat tavoitteet, sisällöt sekä painopistealueet ja kuinka ne toteutuvat yksikön arkipäivässä. Yksikön toiminnan suunnitteluun vaikuttavat toimintaympäristö, varhaiskasvatusta toteuttavat aikuiset ja lapsiryhmän rakenne.

8.2 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) laaditaan jokaiselle päivähoidossa olevalle lapselle yhteistyössä vanhempien kanssa. Lapsen vasu tukee kasvattajien johdonmukaista toimintaa. Suunnitelmassa otetaan huomioon lapsen mielenkiinnon kohteet, vahvuudet, kokemukset ja yksilölliset tarpeet. Suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti sekä henkilöstön kesken että vanhempien kanssa. Varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma muodostavat toimivan kokonaisuuden.

9. SEURANTA

Ääne-Vasun toteutumista ja yksikkö vasujen laatimisprosessia seurataan kahden seuraavan toimintakauden aikana. Seurannassa huomioidaan paikalliset ja valtakunnalliset muutostarpeet sekä Ääne-Vasusta eri toimijoilta saadut palautteet ja kehittämistarpeet. Ääne-Vasun päivitykseen palataan keväällä 2012.

LAPSUUDEN KUNNIOITTAMINEN

”Että kumartaa lapsille aina.”
(Emma-Sofia, 5v)

